

Oponentský posudek na diplomovou práci Zuzany Toužimské „Výchova k občanství a environmentální výchova na základní a střední škole“.

Svou práci autorka rozčlenila na dvě části: teoretickou a praktickou.

Teoretická část (s. 11 – 51) obsahuje 4 kapitoly. V první kapitole „Člověk a svět kolem něj“ (s. 11 – 24) autorka seznamuje s Ryndovým pojetím pěti etap vývoje lidského působení na svět přírody, charakterizuje světonázorové představy člověka ve vztahu k přírodě (antropocentrismus, biocentrismus a ekocentrismus) a odtud pak přechází k charakteristice pojmů, které bych dokonce označila za koordinátní východiskové kategorie současné environmentální výchovy, tak jak ji pojímá RVP: tj. stav ohrožení, trvale udržitelný rozvoj a cesta ke změně. V druhé kapitole teoretické části nazvané „Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta“ (EVVO) (s. 24 – 32) autorka vymezuje základní pojmy: ekologická výchova, environmentální výchova a EVVO, a poslední z nich pak dokumentačně definuje. Stručně, ale konkrétně zmiňuje vývoj EVVO a její přechod od mimoškolního „konstituování“ do oblasti školní edukace. Ve třetí kapitole první části své práce „EVVO na základních a středních školách“ (s. 32 – 42) představuje současný stav EVVO na základních a středních školách, význam nevládních neziskových organizací pro EVVO na školách a současné trendy EVVO na školách. Tuto poslední subkapitolu, týkající se obsahových a metodických trendů EVVO na školách považuji – vzhledem k tématu práce – za nejpodstatnější a nejvíce podnětnou, neboť sice stručně, nicméně aktuálně, obsahuje řadu konkrétních důležitých postřehů a podnětů k reflektovanému zlepšení „efektivity“ environmentálního vzdělávání a výchovy na školách, především v oblasti jejího metodického uchopení. Tato subkapitola by stála za hlubší „analytické“ rozpracování (což není myšleno jako výtky autorce, nýbrž jako podnět k dalšímu směru promyšlení daného tématu). Ve čtvrté kapitole „Rámcově vzdělávací program“ (s. 42 – 50) autorka představuje průřezové téma Environmentální výchova v RVP ZV a RVP GV a obor Výchova k občanství v RVP ZV a obor Občanský a společenskovědní základ v RVP GV; jejich charakteristikou autorka směřuje k další subkapitole, v níž se věnuje propojení Environmentální výchovy s Výchovou k občanství a s Občanským a společenskovědním základem.

Druhá, praktická část práce (s. 51 – 79) se týká charakteristiky gymnázia a SOŠ v Sedlčanech a realizace EVVO na této škole. Součástí této druhé části práce jsou ukázky konkrétních aktivit s environmentální tematikou, které mohou být dobře uplatňovány v hodinách Občanské výchovy a ZSV (viz s. 59 – 79).

Zhodnocení:

Autorka ve své diplomové práci prokázala schopnost pracovat s odborně relevantní literaturou (obsahová část práce) i schopnost metodicko-didaktické systémové práce (praktická část).

Souvisle působící text však narušuje její způsob odkazování, který odbornému textu nepřísluší: autorka v převažující míře nepoužívá odkazy pro přímé citace, čímž pak splývají myšlenky, formulace a postižení souvislostí jednotlivými autory s diplomantčinou referencí o nich. Za nevhodné v odborném textu považuji diplomantčin odkaz na její bakalářskou práci na s. 32 – tato její práce nebyla publikována a tak by tento odkaz bylo příhodnější zmínit v Úvodu její práce – třeba v souvislosti s jejím déletrvajícím zájmem o sledovanou problematiku.

Dále: osobně se domnívám, že 4. kapitola (s. 42 – 50) by neměla být součástí diplomové práce (a diplomových prací vůbec). Reference, „převypravování“ či „přepisy“ koncepce RVP nejsou součástí autorského textu diplomové práce – znalost RVP je jedním ze základních předpokladů didakticky zaměřených diplomových prací a referování o kurikulární reformě je adekvátní úrovni seminárních prací v rámci studia (výuky) oborové didaktiky (či oborových didaktik). Vysloveně jako předpoklad „negramotnosti čtenáře“ působí autorčin rozpis zkratk pro vyučovací předměty (na s. 54) – a to i tehdy, pokud by autorka psala svou diplomovou práci pro laickou veřejnost.

Další připomínkou je, že když autorka na s. 41 poukazuje na to, že „v současné době se upravuje průřezové téma Environmentální výchova“, tak neuvádí jeho konkretizaci v podobě MOV (modelových očekávaných výstupů), což by jí umožnilo reflektovat kvalitativní změny v pojetí environmentální výchovy v koncepci RVP.

Obsahovou připomínkou je také skutečnost, že autorčin Závěr opakuje její Úvod.

Z metodicko-didaktického hlediska bych autorce vytkla absenci uvedení metod na s. 56, kde navíc chybně považuje za „aspekty aktivit“ téma, popis, atd. interaktivní hodiny. K obsahově metodickým výhradám patří rovněž autorčino pojetí „shrnutí praktické části“: místo analyzující a kritické reflexe zkušeností z výuky připravených aktivit se tu omezila na povšechné a vcelku obecně známé věci.

Přes uvedené výhrady a poukazy na nepřesnosti však považuji diplomovou práci za velmi dobře zpracovanou. Je z ní zřejmá autorčina invence a zaujetí danou problematikou a troufám si říci i autorčino nasazení. Autorka mne přesvědčila o své schopnosti promýšlet tematiku environmentální výchovy v hlubších (místy dokonce jedinečných) souvislostech; na druhé straně právě proto mne některá její „opomenutí“ vedou k domněnce, že práci zpracovávala ve značné časové tísní. Věřím, že autorka uvedené připomínky reflektuje jako podněty a zpřesnění k jejímu dalšímu promýšlení tohoto velmi důležitého a aktuálního tématu.

Diplomovou práci Zuzany Toužimské **doporučuji** k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Proč autorka v práci redukuje environmentální výchovu pouze na ekologickou problematiku (když environmentální výchovu na s. 24 správně definuje jako směřující k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí)?
2. Mohla by autorka provést diferenci mezi inspirací (tj. již vypracovanými a dostupnými aktivitami) a jejím vlastním podílem na podobě, kterou ve své diplomové práci uvádí?

V Praze dne 3. 1. 2011

PhDr. Věra Jirásková, Ph.D.

